

Кратке приче

ПРЕПРЕКЕ

Наилазим на препреке које не могу да обиђем. Не волим да се враћам. Ухватићу се у коштац с њима.

Али воз ми протутњи кроз срце. Не прегазим ме. Дрво ми се шуштећи гранама провуче између ребара. Не обори ме. Кућа ми потоне у зенице и изрони за потиљком. Не смрви ме. Као да сам рам слике која не постоји.

А ја постојим. Нисам урамљена празнина. Хоћу да се ухватим у коштац са препрекама: најважније ми је доказати да постојим. И да са тиме треба рачунати.

Али ми крда столова протутње кроз груди. Не прегазе ме. Рогати свећњаци провуку ми се између ребара. Не оборе ме. Брдо ми потоне у зенице и изрони за потиљком. Не смрви ме. Као да сам шареним папирнатим цвећем овенчана празнина.

ПОПЛАВА

Нисам имао куд. Морао сам се настанити у једној кутији шибица. Омио сам се, преломио, савио, пресавио: свео се на њен облик.

Наравно, у кутији шибица нисам могао издржати дуго. Преселио сам се у једно стаклено око. Нисам га ја изабрао. Нисам имао куд. Као да су предмети прогутали простор. Замотавао сам се, дакле, замотавао, склупчао: док нисам постигао облик стакленог ока.

Ни ту нисам могао издржати. Зар се може живети склупчан у једном стакленом оку?

Нисам могао издржати ни у рупици дугмета, ни у флашици јода, ни гуменом цреву за поливање улица. Па ни у мастионици, ни на дну огледала, ни у кључаоници. Ко би то, уосталом, могао?

Тренутно сам у једној труби. Тек што сам се с великом муком смеистио. А већ осећам да нећу да проведем у њој дуже времена. Све ме боли: сав сам згужван, згњечен, згажен. А немам куд. Упашћу, можда, у нешто још горе.

Мењао сам облике: савијао сам се, одвијао, гњечичио, развљачио, умотавао. Нисам имао куд. Као да су предмети попили простор. Осећам, све болније осећам да полако заборављам свој изглед. Ако ми се икада пружи прилика да испливам из ове поплаве предмета, да ли ћу се моћи сетити својих рођених облика?

Васко Попа

Прича из живота

СНЕГ

Није било у најави дугорочних временских прогноза, или ја то нисам приметио, некакве оштре зиме, са пуно снега, ове године.

Нешто смо се, као, привикли на дуго најављивано, надолazeће ГЛОБАЛНО ОТОПЉЕЊЕ.

Снег, међутим, супротно нашим очекивањима одрађује свој посао. Пада тихо али упорно, дуго се после задржава на тлу, град је, буквално, затрпан снегом већ данима.

Не могу рећи да ми то смета. Решио сам се аутомобила и паркирања, на посао одлазим пешице, са ранцем на леђима. Пре посла, најчешће свратим до пијаце.

Мило ми је што зима личи на саму себе, што снег пада кад му је време, што није баш све отишло дођавола, што је још понешто онако како би требало да буде.

Као некад!

У време мог детињства, за време зимског рапуста, снега је било колико хоћеш.

У дворишту правимо „скакаоницу”, брдашце од снега поливано водом која се леди а са ког се спуштамо санкама или на ногама.

Тротоар око зграде Гимназије, неочишћени снег, северна страна и стотине ђачких ногу које слој снега претворе у тврду ледену плочу по којој можеш возити клизаљке које су се у нашем говору звале сличуге. Нико није смео да изговори – клизаљке, то је звучало изафектирано, намештено, извештачено...

Брдо земље изнад склоништа код Дома деце палих бораца прекривено снегом постаје велико санкалиште за сву децу из краја.

На другом месту за нас, Иванковачка улица, благог нагиба, који условљава спорију, па и краћу вожњу, али, при том безбедна јер је не сече ни једна друга саобраћајница и онда, „звезда вечери”, апсолутни фаворит, ЗАКИЋЕВА.

Довољно стрма, дугачка, препуна деце са санкама.Бога ми, и оних одраслих.

Оно право санкање Закићевом улицом дешавало се увече.

Закићеву улицу сече неколико попречних.У том смислу најопаснија је Косовска.Њоме се преко дана одвија некакав мали саобраћај, прође по неко возило (ретко се ко вози по снегу, баш онај ко мора), по неки пут хитна помоћ, болница је у непосредној близини, у нашем жаргону – санитар, прођу дрвена кола са гуменим точковима које вуче коњ, натоварена угљем

са угљаре. На тој раскрсници увек стоји група, одраслијих, која пази да захуктале санке не налете на возило које се креће Косовском покушавајући да зауставе оног коме је то, по њиховој процени, у том тренутку једноставније.

Да. Средином Закићеве, све до Споменика, били су постављени стубови уличне расвете. Мислим да су били бетонски. Иста та група дежурних са раскрснице арбитрирала је у опасном такмичењу које се састојало у томе ко ће своје санке провести ближе бандери. Посада је морала, кад би се санке приближиле бандери, да подигне своје леве ноге на седиште, или већ, како би сачувала колена од ударца у бандеру. Комисијски се, након проласка такмичара, одређивало растојање од бандере до трага који би санак оставио у снегу.

Морам рећи да се нису узимали у обзир резултати које би постигао неки усамљени клинац на својим санкицама. Мерило се само главним фацама са санкалишта а којих је било неколицина.

Пре свега боб Плавац. Велика дрвена конструкција, могло је да седне, мислим, десетак особа – или ја то мало преувеличавам? Испред главнине тог боба, вертикалном осовином повезане са њом као мале санке помоћу којих је возач, држећи своје ноге на њима, управљао. Веома прецизно. Возило је било ниско, тешко и брзо. Офарбано у неку плавкасту боју, отуда назив. Припадао је браћи која су носила заједнички надимак – Врцани. Становали су ту, у близини санкалишта.

Друга звезда су велике, теретне санке, различите од свега осталог на чему су се деца санкала – ГАЛИЈА. Припадале су Љупчету Покимици, једном од омиљених Ђака моје мајке и честом госту у нашој кући. Велика, широка платформа од дашчица, на којој се седело, била је са санцима повезана решеткицом а не појединачним „стубићима”. И на њој је могло да седне, рецимо, осморо деце. Оне су ишле веома брзо и веома далеко. Управо то се рачунало – дужина спуста.

Ја сам био млађи од момака који су поседовали то двоје санки, можда нисам баш припадао том друштву али моје санке су одскакале од стандарда и на њих су могла да седну три члана посаде, за разлику од огромне већине санки, дрвених или од метала, у главном кућне израде, на које је могло да седне једно или двоје деце. Захваљујући томе били смо високо котирани кад се мерила одаљеност до које смо добацивали. Нама се мерила близина којом смо прохујали уз бандеру.

У кућама, шездесетих година прошлог века, није постојала инсталација водовода. По воду смо ишли на чесму, захватили је у лимене, емајлиране канте које су у кући стајале покривене ланеном крпом. Чесме су се налазиле на раскрсницама. Низ Закићеву су биле три чесме. Водом из њих смо поливали стазу за санкање како би санке ишле брже и даље по тако на-

сталој леденој кори. На тим чесмама је вода увек цурила како се ноћу чесма не би заледила.

Значи, санке вучемо узбрдо до испред шуме на Багдали. Стаза је на том делу благо нагнута. Одатле стартујемо. Задњи човек на санкама мора да буде брз, снажан и вешт. Он не седи на санкама. Гура нас док санке не добију убрзање а онда се тај, у правом тренутку, баца на санке.

Санци на мојим санкама су напред повезани зашрафљеном попречном пречком. Та пречка обезбеђује правилну геометрију санкама. Смета, међутим, операцији управљања. Ризикујемо и скидамо је. Ја седим напред са испруженим ногама на којима су пришрафљене металне сличуге којима ја управљам санкама.

Излагали смо се великом ризику. Не смем ни да мислим на то шта би се десило да ми је нога са сличугом закачила неки камен из уличне калдрме.

Вече је било право време за санкање! Температура ваздуха се увече спусти, снег се стврдне, утабани и влажни делови стазе за санкање се залече тако да је било уобичајено да се од родитеља тражи дозвола да се на санкање иде по мраку. Био је тада и саобраћај у граду потпуно смањен.

Постојало је више опција приликом одлучивања где ћемо се санкати то вече. „Бункер” није долазио у обзир јер је био неосветљен, Иванковачка је сувише блага, то је за малу децу, говорили смо, тако да смо најчешће били у Закићевој.

Постојала је још једна могућност али тамо се ишло без знања родитеља.

ПРВОМАЈСКА, са кривином на средини, стрмија од Закићеве, мрачнија, мање утабана. До ње смо стизали вукући санке кроз шумицу, практично неосветљену, багдалског парка.

Сам пролаз кроз неосветљени шумарак завејан снегом увлачио је некакву nelaгоду у душе поклоника зимских спортова а тек помисао да Првомајском ординира банда Гробара (гробље је у близини дна Првомајске) који су нерадо гледали на повреду своје територије, у ствари, од дугог времена, тражили су разлог да се са неким каче, да нас заспу грудвама док пролазимо поред њих, да не склоне своје санке са правца којим се ти крећеш, мада не памтим неке иоле озбиљне сукобе са њима али нас јесте читава та прича, у ствари, још додатно мотивисала да се држимо Закићеве. Куће су нам свима биле у непосредној близини, сама улица је водила, буквално у центар града, сви смо се међусобно познавали и био је то један, за пример, леп зимски распуст.

Е преко дана је било другачије. Требало је мало напора, менталног, организационог, да би се пре подне провело што квалитетније. Једног дана у години, али то је само тај један дан, пред Нову годину, вукли смо своје санке кроз читав град, до аутобуске станице у чијем суседству је двориште

Комуналног предузећа у којем су се продавале новогодишње јелке.

Праве јелке, предивног мириса на четинарску шуму на Јастрепцу. Одабрану јелку мало причврстиш за санке па кући. Тамо јелка подлеже инспекцији моје мајке. Нарочита се пажња обраћа на то да је јелка подједнако обрасла гранама са свих страна, то јест да је правилно расла и да има леп врх на који се ставља посебан украс. Поподне, кад отац дође са посла, руча, мало се, уз *Политику*, одмори, настаје потрага за дрвеним крстом у који се, уз обавезну интервенцију на крају стабла, поставља јелка како би се украсила за празник. Мирис ваздуха у очишћеној, проветреној кући у којем се мешају мирис ватре из пећи са мирисом јелке је немогуће заборавити.

Суботом, а то је пијачни дан, сељаци из околних села су довозили своју робу на Стару пијацу. Кукумавчили смо не би ли нам неко од њих дозволио да своје санке привежемо за њихова кола или санке. Предност је имало возило које вуку коњи, наравно, било је много узбудљивије и брже. Ако не бисмо успели са коњском запрегом пристајали смо и на понижавајућу спорост крава само да санке по улици не вучемо сами.

У најгорем случају могао си да се затрчиш гурајући своје санке по улици испред себе и да се у правом тренутку бациш грудима на седиште, па колико си се јако залетео, брзо трчао и вешто скочио толико далеко стигнеш. Али то је било досадно.

Поменуо сам лед на тротоару око гимназије по ком смо се клизали.

На таквој једној клизанки клизала су се нека деца а ја сам, бацивши се на санке појурио, лежећи на стомаку, право ка њима. Ваљда сам мислио да ће се склонити кад ме виде, да ће одскочити у страну. Та Мирела, одселила се касније у Панчево са својима, није могла да промени правац свог кретања, клизала се, са обе ноге на леду, право ка мени. Ударио сам у њу, не баш тако јако, чинило ми се, али, пошто сам лежао на стомаку у тренутку ударца, глава ми је полетела ка седишту. Ударио сам зубима у дашчице седишта и шрафчић који причвршћује једну од летвица ми је сломио зуб. Били су то трајни зуби, тек израсли. Горња десна јединица је лепо пукла, по дијагонали, тачно на пола. Једно кратко време то парче је стајало, молио сам се да зарасте, није зарасло. Отпало је обележивши ми осмех за дуги временски период.

Моја мајка је, ето, опет имала разлог да се секира.

У јануару 1961. године, после успешно завршеног првог полугођа првог разреда, у продавници „Спорт”, отац ми је купио скије. Моје прве скије – *ЕЛАН Пионир* – биле су дрвене, одозго плаве, одоздо црвене, без кантни, са сликом скијаша који вози скије држећи у рукама прилично дугачку мотку, са везовима од коже и штаповима од лесковог дрвета на чијем

доњем крају је био метални клин.

После много времена, комшија Бане, карикатуриста, ми је признао да је, видевши ме како са тим скијама на рамену пролазим поред његове куће, питао свог деду шта ја то носим, тада је први пут, у животу, видео скије чији сам поносни власник био ја.

За разлику од санки, то са скијама је било компликованије. Нико од мојих другара није имао скије, тако да нисам имао са киме да идем да се скијам, на скијама не можеш да имаш друштво (за разлику од санки) ту си принуђен да се проводиш сам, отуђен од света. Бункер није била добра опција за невештог, необученог скијаша, кратка, стрма низбрдица а улице на којима смо се санкали пуне деце са санкама међу којима бих се некако, не баш лепо, издвајао на тим скијама. Мало као да се правим важан.

Постојала је међу нама нека непроверена прича о некаквом „скијашком брду”, тамо негде далеко иза Багдале где су се скијали старији, чланови Планинарског друштва, чланови спортског друштва „Партизан” или они који су студирали за професоре физичког и томе слично.

Требало је да сачекам зимски распуст у трећој години гимназије па да, са својим будућим кумом, одем, са новим скијама, на „скијашко брдо”.

Са друге стране Багдале, у односу на град, иза шумарка борова, чије смо младе, тек посађене стабљике, отац и ја отресали једне зиме од влажног снега, да их овај не би поломио.

Прилично велика ливада. Причало се да је нечије приватно власништво и да се тај буни због присуства скијаша на њој. Међутим, скијаша је било, на моје искрено запрепашћење, много. Град је близу а скијашки спорт је узимао маха и виши је, друштвени интерес, надвладавао ситносопственички посед.

Ишло се тада, организовано, преко планинара, школе, Д.т.в. „Партизан” на зимовање. Најчешће на Копаоник али и на друге планине: Јастребац, Гоч, Ртањ ...

Донекле организовани, чинило ми се, али, дефинитивно се међусобно знају, скијаша би, недељом рано изјутра (субота је била радни дан) долазили на „скијашко брдо” и крећући се попреко, у односу на нагиб брда, скијама „штампали стазу”. Звучало је страшно озбиљно, професионално... Пошто би завршили то *штампање*, поставили би своје штапове за скијање по стази, на некаквом растојању, да би онда, они највештији, без штапова у рукама, возили између њих слалом. Ми то нисмо смели, плашећи се пада и подсмеха осталих скијаша. Чекали смо поподне, да већина оде на ручак, како би се опробали у тој вратоломији.

Низ стазу би се сјурио за неколико кратких минута док је повратак на стартну линију, скије попреко, паралелне међусобно, „штампај”, помажући се притом штаповима, трајао неупоредиво дуже.

Јесте то била уживанција. Враћали би се преко Багдале, уморни, знојави али срећни, пред мрак, са скијама на леђима, ми, припадници друштва скијаша, дружине храбрих авантуриста, како сам ја то у својој глави замишљао.

Један од основних разлога због којег смо купили нашег малог *Сузукија САМУРАЈА* био је тај, да са своја два сина, без проблема изађемо кад год то хоћемо, по било каквом времену, на Копаоник.

Њих су двојица, заједно са мајком, неупоредиво боље него ја у њиховом узрасту, опремљени ски опремом која на носачу изнад платненог крова САМУРАЈА сече планински ваздух. Деведесете су. Данас теже замисливо и ја се сам, са неверицом тога сећам али, у торбици на стомаку носим пиштољ. Смутно је време и ја се, наоружан, на зимовању, са породицом, у својој земљи, осамдесетак километара од куће спремам да их од неког браним???

Најчешће смо на ушушканом поткровљу апартмана „Маглић”, затрпани дебелим слојем снега на његовом лепом, дрвеном крову.

Да би њихови мајка и отац могли мало сами да уживају у вожњи копаоничким стазама деца су у школи скијања, сваки у својој групи. На видео снимку који смо добили од Лукиног учитеља скијања наш син је увек зарумењен, са накриво постављеном капом, практично лежи на детету иза њега у колони и без престанка се церека.

Кад смо на састанку родитеља, смерно, питали учитеља како је наш син Лука, одговорио је, вртећи главом: „ех, Лука-мука.”

Остало је то тако некако и до дан данас, после толико година.

Златибор Крамарић

Приче

Улица липа

Дуго је, занет мислима, гледао испред себе, не померајући се. Међу старчевим прстима је благо подрхтавала фотографија. Његова су се леђа све више повијала под тежином последње две деценије. Како се приближавао деведесетој, тако су се ситнице, сачуване из прошлости, полако претварале у прах; свака окрњена и начета зубом времена. Ивице фотографије су се искрзале, папира пожутелог од додира, преломљеног од премештања из фијока у кутије у којима је успомена чувана.

Дрвени, чворноват сто пред кућом је био прекривен растуреним црно-белим сликама и разгледницама. Младићу који је седео преко пута са спремном бележницом, пружио је фотографију.

– А где је она сада? Можемо ли да одемо да је видимо? То би било најбоље, могао бих да направим нове фотографије.

– Не можемо. Нема је.

– Како мислиш нема је?

– Нема. За мене нема! – слегнуо је старац.

Умире се на толико начина. Прво је променила изглед и изгубила онај некадашњи шарм. А онда је променила и име и више није била ни налик себи од некада.

– А да можеш сад да се вратиш у прошлост, како би је препознао? – младић је био спреман да пише.

– Ех... – старац је уздахнуо – кад би то само било могуће. – А онда наставио:

– Кад год бих се поздравио са друговима на повратку из старе гимназије и, пре него што бих скренуо иза угла, у сусрет би ми похрлио њен мирис. Дрворед липа се простирао дуж целе улице. Ходајући хладом расцветаних крошњи не бих никад осетио жар сунца. Густе крошње су пропуштале тек онолико топлоте колико је кожи пријало. Скренуо бих у своју улицу и одмах успорио, одуговлачио повратак кући и топлој супи која је, по строгим мајчиним правилима, већ била на столу. Отац би у паузи брзо дошао кући на ручак из своје адвокатске канцеларије. Док бисмо се сви окупили за столом, ручак се, тек извађен из пећнице, прохладдио, таман за сервирање. Мајка је завела ред и нико јој се није супротстављао. Она је тако, нашом прећутном сагласношћу, добила грађу за чврсте бедеме свог домаћинства, а ми деца смо, тек много касније свесни тога, полако таложили хармонију за стабилност у својим животима. Но, тако мало примећујеш кад си млад – погледао је младића. – Можда си ти исувише на мене, како твоја мајка често зна да каже – нашалио се старац влажних очију и извијених обрва које су сакриле једно *нису ти једини бунтовник*. Лупкао је прстом по

већ пожутелом папиру старе фотографије као да би закуцао на врата прошлих времена, само да још једном крочи унутра и оживи доба своје младости. Гледао је своју улицу на слици и на њој младића, за тренутак, окренутог ка апарату, с једном ногом већ на педали бицикле, спремног да крене.

– Тог лета сам превазишао лудорије са друговима – благо се насмешио.

– А супа која се у међувремену хладила? – унук га је задиркивао.

– Ходао сам најспорије што сам могао надајући се да зашкрипи суседна капија. А кад би ми се посречћило да баш тад изађе, пре него би спустила резу на капији и окренула се, за трен би ме оборио с ногу снап њених плавих увојака. Цела улица је мирисала на липе, а мени је све личило само на њу. Гледао бих како претрчава преко камених коцки наше улице, пазећи да својим потпетицама не згази у прорез између два камена. Одјек њених ципела по калдрми остао је у мом сећању после свих ових година. Увек је била моја златокоса!

– Па ти причаш о бака Мари? – упитао је младић.

– Да, бака Мара, једина бака Мара. Њеном лађару се, нажалост, журило, отпловила је много пре него што си ти дошао на свет. Знаш ту причу. Када сам ја већ био гимназијалац, она се тек доселила у мој крај. Родитељи су нам брзо постали добри суседи, а ми смо се увек гледали из потаје и тек би се уљудно јавили једно другом у пролазу. Радо сам трпео критике и мајке и оца што се „увек само на мене чека,“ за столом, али она је била вредна тога.

Преко старчевог колена, уснули пас је пребацио шапу, дремљив од подневне врућине.

– Тако је значи наше породично стабло кренуло да се листа – насмешио се момак. Али да се вратимо на град из твоје младости. Зашто си отишао из тог краја?

– Кад нас је моја Мара напустила и моје здравље је издајнички почело све више да ме се одриче. Овај град се увелико мењао, на горе, мислим. Тешко ми је пало кад су осакатили моју дивну стару улицу и повадили јој све до задњег камена, само да би је засули асфалтом. Замисли само, касније бих на службеним путовањима те исте градске чиновнике виђао како се шеткају по европским градовима, сликајући се по старим деловима познатих метропола, испред истих таквих сачуваних историјских кућа и старих улица! И ја сам био међу њима, али пун носталгије и жалости што се код нас није спречило уништавање тог малог језгра некадашње лепоте. Завидео сам другима у свету који су били паметнији, који су таквој лепоти дозволили да траје – протрљао је уморне очи пре него што је опет ставио наочаре и наставио.

– Затим су посекли сва стабла липе, остао је само голи бетон и пуштош. Чекало се да старе, оронуте породичне куће напусти најстарија генерација, што због дотрајалости живота, што због немоћи да се сачува мир који

смо имали до тада. Кад су улици променили и име, ништа више није било као некада. Ја сам већ отишао и доселио се овде, сам, иако су се твоји родитељи жестоко противили томе. Но, временом су прихватили моју одлуку. Дошла су нека другачија времена. Не налазим места за себе било где другде. На крају овог малог села, мој верни Жућа и ја имамо све што нам треба.

– Сенке које су некадашње мирисне крошње правиле по улици, титрају још само овде – дотакао је прстом чело. – Време које је наступило, пребрзо је прегазило све што је иоле било вредно чувања.

Благ поветарац је зањихао гране изнад клупе на којој су седели, док су се у даљини житна поља златила под сунцем.

– Срећом – погледао је свог унука – ви ћете бити бољи од нас, можда ћете успети да се изборите за своје, лепше оазе у граду. Дотле ће ти ова лепотица у дворишту довољно нарасти да се склониш од сунца, наравно, кад од својих пројеката нађеш времена да дођеш – старац је чежњивим очима гледао у младо стабло липе које се сваког дана све више усправљало ка небу.

Одлазак са мора

Сунце се већ попело довољно високо и преко мора превукло свој цакласти сјај. Површина воде титра од те светлцавости толико јако да тиркизне дубине мора ћуте. Нема таласа да запљусне хриди, ни дашка ветра да крене с пучине.

У овом трену лично себи на закаснеле путнике којима је брод већ отишао; корачамо до краја луке, премеравамо стопалима ширину пристаништа. Као да не верујемо првом утиску, упорно обухватамо погледом сваку празну клупу и тражимо трагове којих нема. Под старим замком чује се само песма зрикаваца. Нема ни једног брода на видуку, ни једног белог једра да махне из даљине.

Ми одлазимо. Време је. Одједном тек постанемо свесни да одјек наших корака замре на каменим улицама. У алејама олеандра расцветаним крај пута остаје да зри мир и спокојна тишина. На зеленим брдима стабла маслињака се њишу упредена као двоје загрљених у свом заносу. И тако од давнина, истом снагом и истим жаром, и лети и кад море дрхти од буре. Малено острво пред нама је вечито загладано у обалу коју не дотиче. Само се крст злати на белој цркви и, како дан одмиче, он сија јаче, нарочито кад се под месецом огледа у води. Време полако јењава и само оно сведочи да напуштамо ову обалу некако детињасто сетни. Таласи су збрисали наше угажене стопе у песку као да ту нисмо ни били. Све боје и звуци пониру

под кожу, чула трепте да упију лепоту која обавија сваки поглед и сваки уди-сај. Успоравамо само да украдемо још који тренутак, само још мало да по-трајемо у одјецима на поплочаним улицама. Птице се у крошњама борова одмарају и људи под својим шареним крововима; само је нас време изгонило у неповрат.

Нема никога на улицама, само душа овог града мирно нам дише на рамену и неприметно односи део нас. Свако ће будуће сећање родити жељу да се вратимо и потражимо делић себе на лицу ове обале. Остаће сви нерођени стихови да зру под старим замком као маслине, полако и кад дође време.

Ми одлазимо. Сваки километар враћа све слике уназад. Тек који сат по нашем одласку, барке ће опет упловити у луку, људи се појавити на ули-цама и живот ће опет бити пун. Рибар ће тек забацити штап и биће јутро свилено у својој сањивости. Наши дланови ће још увек одисати топлином руке новог пријатеља. Заједнички тренуци су се разлетели као уплашене птице са старе куле.

Време увек издајнички истиче на пола уздаха, на пола речи, на пола корака и никад га доста не буде. Само што је себе дало, а већ се повлачи назад. Подсетиће нас на свој себичлук тек кад упрти поглед ка мору, које нам нестаје из видика, заклони стеновита брда.

Задржавамо у сећању слику два галеба док дуго надлећу малу цркву на острву. А камен или шкољка, коју смо покупили успут и сакрили у Џепу, стеже нам руку. Тишина је довољна за одлазак, свака реч би мучно отегла погледе и додала у море коју слану кап из ока старог емотивца. Чему одјед-ном ова сета, тешимо себе. Море се не опрашта, оно остаје да траје ту, крај своје обале, која га је унедрила за вечност.

Гордана Пешић

Улица живота

Светла допиру до очију и покушавају да их затворе. Бандере, рекламе, имена кафића, пробијају се кроз кроз мрклу ноћ и чине оно што многи зову СВЕТЛА ВЕЛЕГРАДА. Све се то пружа кроз бесконачно кривудање „трепћућих змија“ у дугиним бојама – улица.

Крећем се једном таквом „трепћућом змијом“ испресецаном мноштвом импровизованих тераса, препуних разноврсних врстама столица и плетених фотеља, испуњених људима младим и старим. Звуци више врста музике, укрштајући се са гласним разговором, производе несагледиву буку. Ако томе придодамо „урлање“ снажних машина аутомобила и мотоцикала, стичемо утисак као да се налазимо у гротлу неког живог вулкана, пар тренутака пред ерупцију. Улица живи својим животом и сведок је сипања литара алкохолних пића у грла незасито жедних посетилаца.

Улазим у један кафе и наручујем бели рум са пуно леда и тоник, тек да се не бих много разликовао од присутних. Стајем за високи сто испред локала на тротоару и посматрам живот. Живот ноћи у улици провода. Мало затим прилазе ми две девојке одевене у вечерње хаљине неонско јарких боја, тена препланулог, вероватно на неком од грчких острва. Без питања спуштају пића на мој сто и климају главом као да се однекуд познајемо. Разговарају између себе, смеју се, уз подрхтавање груди уграђених у некој од приватних клиника пластичне хирургије. Не смета ми то, јер сам на исто навикао гледајући ТВ, мада у природи све то изгледа много боље. Иза мене чујем гласове који помињу „бело“, али се не окрећем. Улица има своја правила понашања, а њихово кршење могло би да доведе до несагледивих последица. По кога, видело би се, али нећу да испробавам своје могућности на тај начин.

Однекуд се изненада појављује конобар и доноси две високе чаше пића девојкама, а мени рум и тоник. Окрећем се и видим неког типа, уредне браде, са фотогреј наочарима како подиже руку према мени и лагано маше. Ја одмахујем руком, мислећи да је у питању грешка, али се човек упућује према мени, а за столом оставља платинасту плавушу изразито наглашених облина. Тек кад је пришао препознајем Милутина, друга из некадашње школе, ког нисам видео последњих двадесетак година. Грлимо се и поздрављамо. Поздравља се и са девојкама које то прихватише без пардона. Објасни ми да се свему надао, али да ће мене да сретне у ово доба у његовом кафићу, није веровао. (Милутин је иначе био осредњи ђак коме сам ја својевремено помагао да некако прелази из разреда у разред.)

Наравно, одмах је дојавио конобару да је све што смо до сад попили девојке и ја, на његов рачун. Како он рече, ради у иностранству, а кафић у

овако прометној улици је отворио само да би кад дође у завичај имао где на миру да попије пиће. То „на миру“ ми баш није било јасно, али нисам коментарисао. Девојке се уз осмехе укључише у разговор са нама и он предложи да сви „тркнемо“ до неке кафанице на периферији где у ово доба служе одличну храну, да се после договоримо где ћемо. Таман кад хтедох да му кажем да девојке и ја нисмо заједно, њих две ме ухватише под руке са питањем кад се креће. Мало изненађен, али као срећно разведен мушкарац изговорих реч „одмах“ и упутисмо се за Милутином. Он поведе и „платинасту“ са собом и показа нам на свој мерцедес 500 у којем је за све било довољно места.

Схватих да је и ово један од „закона улице“ и не успротивих се. У колима није било тесно, али сам имао утисак као да јесте.

Ујутро сам се јавио на посао да нећу долазити, а „разговори“ са Милутином трајали су бар три ноћи за редом. И не само са њим. Али о томе неки други пут. Најзначајнија ствар коју сам схватио је да је улица постала важна ставка у мом животу. Постало ми је јасно да је њена улога да повезује људе и даље важећа. Дешавања нису као пре двадесет година када сам ја као момак стајао на ћошковима ових истих, али ипак неких другачијих улица. Све се ипак ту дешава пред нашим очима, а то можемо видети само ако их отворимо, иако светла на све начине чине да нам их затворе.

Ево, моменат, звони ми телефон... Мораћу да прекинем... Зове ме једна од девојака из наведене вечери. Каже, дошла је по мене аутом да идемо на Златибор. Можда тамо опет сретнемо Милутина. И тамо има улица са кафићима и музиком. Улица живота.

Оливер Миладиновић

Колачић среће

Адреналин је обузео цело моје тело и баш из тог ралога сам била све гласнија, самоуверенија и боља. Завршне реченице су биле кључне, али сам на лицима кинеских бизнисмена видела одобравање. Више него пажљиво су ме слушали и упијали сваку изговорену реченицу мог одличног енглеског језика. Све ово што су до сада чули од мене, задовољавало је њихове захтеве и водило ка добро обављеном послу и, наравно, ка још бољој заради. На великом видео биму био је представљен мој пословни предлог, савршен у сваком сегменту, преко Power Point-а.

Хиљаду пута сам поновила свој говор и научила га напамет. У авиону док сам летела ка Пекингу, тихо, себи у браду, шапутала сам речи, не обраћајући пажњу на непознатог сапутника, који је с времена на време „бацао” упитни поглед ка мени.

Од великог стреса и ишчекивања, овог пута нисам стигла ни да уживам у дугом лету, плаветнилу неба и белини облака. Волела сам тај диван осећај у стомаку који се јави при узлетању авиона, звук мотора и раширена гвоздена крила како секу ваздух, добродошлицу капетана и прелепе стјуардесе, али овог пута, била сам сама са собом.

Зачух аплауз. Полако и несигурно, али са великим шармантним осмехом изговорих *hie hie* – хвала на кинеском. Људи су полако устајали и један по један ми честитали на генијалној презентацији, дуго и центлменски држећи моје руке у њиховим.

Ускоро смо сви седели и потписивали склопљене уговоре. Коначно сам, након дугих година, напорног рада и труда, стављала сопствени потпис, моје име и презиме на сваком од папира из велике црвене фасцикле. Срце ми је лупало од среће и узбуђења, задовољна, дивила сам се самој себи.

Коначно сам могла да одахнем, да дишем пуним плућима, те ми ни загађени ваздух Пекинга, није сметао. То је јединствени град, град у коме стварност постаје бајка, град који гаји душу својих предака и негује традицију.

Отишла сам до своје хотелске собе и бацила се на кревет. Очи су ми се склапале, дисање је постајало све спорије и мирније. Заспала сам спокојно, не скидајући осмех с лица.

Пробудила ме је бука аутомобила, аутобуса, сирена и неизбежна граја и вика. Устала сам и кренула ка туш кабинџ. Пустила млаз топле воде и уживала у додиру капљица, које су квасиле моје тело. Нежно бледа кожа и благи парфем, фино исфенирана коса ширила је мирис лепоте, среће и радости по хотелској соби. Обукох своју зелену, широку, цветну хаљину, високе потпетице и зграбих ташну. Чекала ме је шетња и куповина сувенира за моје најдраже. Не иде се сваког дана у Кину, а и не склапају се овакви пословни аранжмани свакодневно. Чистићу себе и уживаћу. То је била на-

редба. Бићу широке руке, накуповаћу се. Још један брзи поглед у огледало, додадох мало ружа на усне и раздрагана, као птица напустих собу. Велики лифт одвезе ме до предворја хотела и ја изађох на улицу. Корак по корак, радознала, раширених зеница гледала сам око себе. Бициклисти су се мимоилазили веома спретно возећи у свим правцима док су им се разнобојне кациге на главама шарениле те ме на моменат све подсети на цветну ливаду. Раздрагана, раширих руке да ухватим ту лепоту, окренух се неколико пута у круг и гласно се насмејах луцкастом понашању, баш као враголасто дете, које се радује својим несташлацима.

У трену сам решила да се провозам рикшом. Без обзира на то што сам осетила сажаљење према тим људима који раде за веома мале паре, готово ако сте вични у ценкању, али сам негде на интернету прочитала да су рикше итекако модернизоване и да сада махом раде на струјни погон, седох без размишљања. Удобно сам се сместила и возач крену.

Гледала сам у леђа тог погуреног старца, у његов са рупом сламни шешир, који годинама ради, како би прехранио своју породицу. Богатство и удобан живот није привилегија свих. Цела земаљска кугла је парче Раја и Пакла у исто време. Одмахнух главом не дозвољавајући себи да ме обузму тешке мисли. Овај дан, мој дан мора да буде леп, тако сам решила. Пролазили смо поред паркова из којих је одзвањала граја и вика док су људи уживали у хладовини дрвећа које поносно пркоси вековима у хладним пекиншким зимама и велим летима.

У даљини сам угледала велику пијацу, где је и било моје за сада крајње одредиште. Платих свом возачу и он ми се благо наклони.

Улица преда мном дугачка, протеже се километрима, без краја, чини ми се. Поплочана камењем, неравна, стара, али препуна живописних боја. Са обе стране те, на први поглед, нестварне улице, налазиле су се непрегледне тезге и мале радњице чија су врата била обојена у плаву и црвену боју. У својој различитости улица је била мистична и посебна. Шарене, свилене ешарпе ручно осликане вијориле су се на благом поветарцу. Плетене корпе, украшене великим машнама мамиле су својом лепотом. Луткице, малени сувенири попут амајлијица од жада, чворова за срећу и мноштво магнета у пренатрпаном кутијама од којих се, једноставно, нисам могла одвојити. Папирни, крилати змајеви и балони лелујали су кроз ваздух, мрсиле се у свом идиличном плесу, покушавајући да дохвате Сунце. Застала сам крај тезге на којој се шепурило цвеће, махом кућне зелене биљке, међу којима је предњачила биљка под именом „Кинески долар“, биљка која се китила дугуљастим гранчицама и многобројним округлим листићима, за коју је везано веровање да доноси енергију благостања и богатства. У овој оазису необичне робе и разноликости могло се заборавити на модеран, урбан живот и препустити се маштарији и сањарењу.

Прошлост је живела кроз данас и сутра, као да је време стало и замрзло се.

Лагано сам корачала улицом, јер то баш и не беше лако у виском попететицама, али ме лепота овог вашара испуњавала срећом и енергијом у жељи да видим све и још.

Свуда око мене се ширио мирис разноврсне хране која ми је голицала ноздрве. Кувала се ту пред очима шетача, мештана и туриста. Љубазни трговац понуди ми чинију врелих, пиринчаних резанаца које сам појела у једном даху вешто баратајући штапићима за јело. Сваки залогај је био укуснији од претходног.

Продаваци су гласно нудили своју робу. Слаткиши, бомбоне, чоколадице и можда на Свету најпознатији кинески колачићи среће, који вас уз занимљив и другачији укус могу и забавити својим скривеним натписима. Појела сам свој колачић и док ми се слаткоћа лепила на непце, прочитах поруку “small things can be dangerous “ и насмејих се, гласно, најгласније. Шта год то значило, неће ми упропастити дан. То никако нећу дозволити.

Гужва, цика, граја и људи који су шетали, додиривали се раменима, мимоилазили, као мравињак у коме је свако имао свој мали, приватни живот. У једном тренутку сам вриснула кад се испред мојих скупих PRADA ципела докотрљала глава мртве рибе која је још увек трептала једним оком. Прејак захват сатаром и љигава риба се искобељала из руку продавца и нашла испред мене. Он је притрчао и почео да се извињава, насмешила сам се и наставила да корачам док сам испред себе гледала младу жену која је чврсто држала синчића за руку и непрестано му нешто причала, објашњавала и чини ми се, грдила. По гестикулацији и изразу њеног лица схватила сам да је мали немирко то вероватно и заслужио.

Упорно сам трагала за сувенирима и баш кад сам мислила да оно што таржим нећу успети да пронађем, пажњу ми привуче радњица са десне стране улице, дубоко увучена, скривена од очију других. Оронула и огребана врата на којима је стајала реклама исписана на кинеском језику. Испод је био урезан енглески једва видљив превод “Little Things for Everyone 's Pocket”.

Гурнула сам врата и отворила их уз шкрипу. Звонце се залелуја и зачу у трену када сам крочила у веома слабо осветљену просторију. Требало ми је неколико секунди да се привикнем на унутрашњост и већ следећег момента остах очарана призором испред себе. Старе, стаклене витрине биле су препуне малих сувенира. Неколико пута сам позвала газду, али радња је бивствовала у тишини и спокоју. Приближила сам се једној великој дрвеној витрини и кроз полупрљаво стакло угледа малене, дрвене фигурице. На стотинак слатких сувенира, очигледно ручно израђених, говорило је „купи ме”.

Свака фигурица је била другачија и представљала је Кинезе у свом

свакодневном животу. Било је ту жетелаца, дрвосеча са малим секирама, војника са бајонетима и пушкама, морнаричких капетана опасаних сјајним, златним сабљама, рудара са крамповима, ратара, жена у принчаним пољима, куварица у традиционалним ношњама и са бројним оштрим ножевима... Биле су ту прелепе девојке са огромним шеширима и шареним кишобранима. Знала сам да је то оно што желим да купим. Покушала сам да изнова дозовем власника, али одговора није било ни од куда. Тишина је гласно шапутала. Неколико минута сам само мирно стајала, не знајући шта да радим. Но како сам их жарко желела у својој торби, приљубљена уз стакло, решила сам да се самоуслужим. Без размишљања, отворила сам оба стаклена крила. Лепота и мајсторство урађених сувенира оставило ме је без даха. Обрађени до ситних детаља, видела сам усне, окице и гримасе на њиховим мајушим лицима. Савршенство.

Посегнух ка једној фигурици и у тренутку када је моја рука скоро дотакла маленог, дрвеног пилота, као да се пробудило зло овог Света. Нека сила оживела је мртве фигуре и оне пуне живота, злокобних погледа скочише на мене. Сасвим неочекивано, милион малих дрвених руку промрда. Покушала сам да се одбраним, али они су скакали и нападали ме, уједали и кидали месо са мојих руку, образа и врата. Крв је полако обливала моје лице, док ме је на стотине малих устију гризло ситним и оштрим зубима. Млатарала сам рукама, покушавајући да их збацим са себе, али то је било немогуће. Све више и више њих скакало је, лепећи се на мене. Малени, дрвени људи забадали су оштре бајонете дубоко у моје тело, на хиљаде пушчаних зрна забијало се у моју кожу, а оштри ножеви правили су болне резове по мом лицу и врату.

Неколицина фигурица муњевитом брзином се спустила низ моју хаљину и већ су увелико повређивали моје ноге из којих лагано крену река крви. Осећала сам бол, убоде и угризе по целом телу и следећег тренутка сам се нашла на прљавом, прашњавом поду у полусвесном стању. Дозивала сам помоћ последњим атомима снаге, али сам се већ лагано гушила у сопственој крви, док су ме очи куварице гледале каспећи мој нос оштрим кухињским ножевима, а младе даме боцкале ме врховима шарених кишобрана.

Милион гласова се злокобно смејало око мене, док сам се ја полако предавала и тонула у празнину, таму и сопствену смрт, желећи дубоко у себи да још једном видим прелепи јутарњи излазак Сунца. Зачарани круг те проклете лепоте, која ме је вешто заварала и увукла у бунило и ништавило. Плућа су ми се пунила сопственом крвљу и у тихом ропцу сам склапала очи, док су у мени одзвањале речи да мале ствари могу бити опасне, мој колечић среће.

ХАМАР ПЛЕМЕ ЕТИОПИЈА, ОМО ДОЛИНА

Хамар племе – Етиопија, Омо долина

Наилазио сам на различите обичаје. Једно од најупечатљивијих је церемонија иницијације односно Укули Була у Хамар племену. Имао сам ту прилику да са њима проведем три дана и невероватна искуства носим са собом. Почевши од тога да сам морао бити у окружењу где нико не говори ни реч енглеског до обављања свакодневних радова са њима и учествувању у различитим обичајима. Омо долина сместила се у југоисточном делу Етиопије. И представља једну од главних атракција у овом делу света. Представља једно од најизолованијих подручја источне Африке и позната је по свом етничком благу.

Почнимо од тога како сам се задесио на том месту

Турми, место где живи племе Хамар, једну је ноћ је добило необичног госта. Стигао сам након заласка Сунца. Иначе, припадници овог племена мере време од изласка до заласка Сунца. Након заласка, одлазе у своје колибе, затварају се. И спавају. Село је било пусто и тихо. Једину буку је праврио комби којим сам дошао. Заглавили смо се у блату. Након свега пар секунди, скупило се становништво целог села. Око педесетак људи, што деце, што одраслих је покушавало да помогне у избацивању комбија из блата. Иначе, у ово племе се никако не може ући без претходне најаве, добијања одобрења поглавице и познавања локалног водича. Нисмо успели да изгурамо комби. Водич ми саопштава да ћу морати остати сам у једном од домаћинстава а он одлази до најближег града како би могао довући механизацију и помоћ за извлачење комбија. Саопштио ми је да долази сутрадан око пола шест... дошао је после два дана.

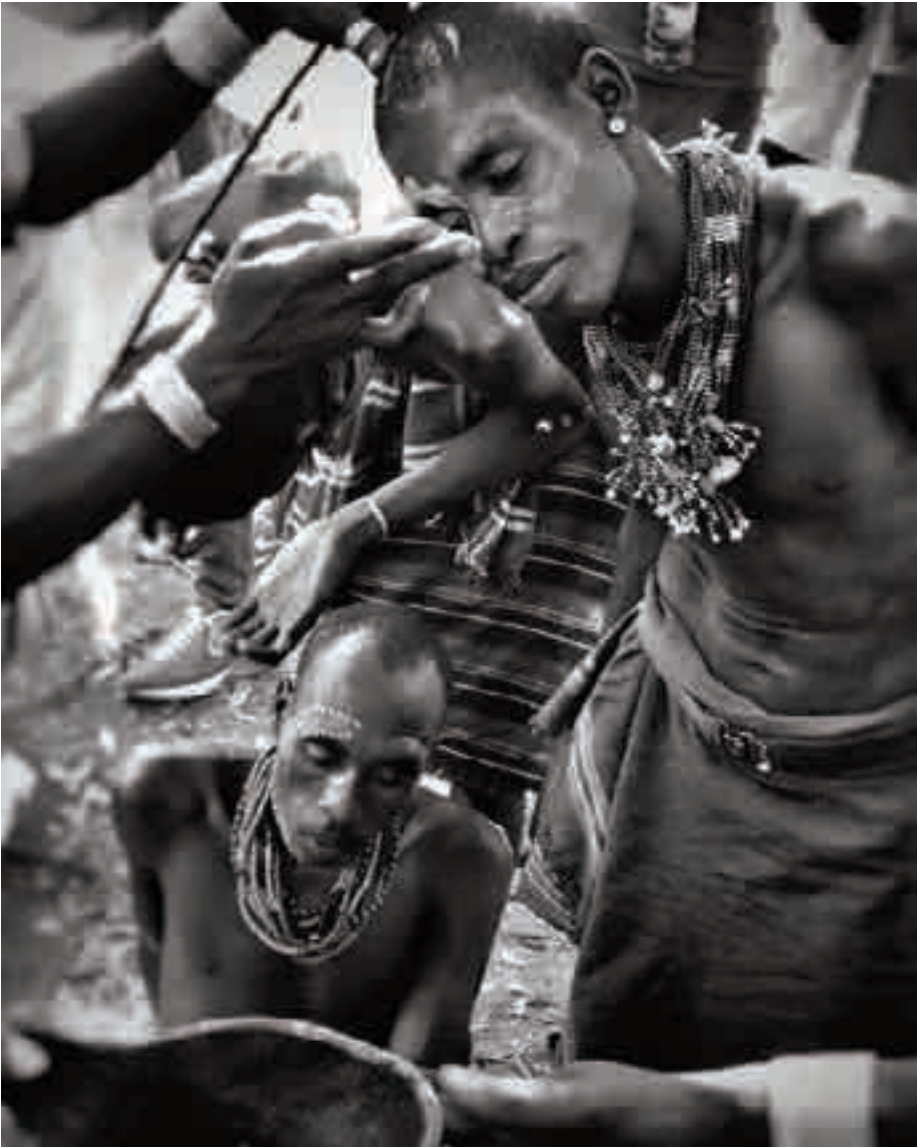
Енергија којом припадници овог села зраче и заразни осмех не заборављају се тако лако

Девојчица звана Кена, имала је око 16 година, коса и кожа су јој били премазани земљом, груди откривене, а на леђима је имала велике ожилјке од бичевања, износи крављу кожу на коју смо сели и нуди ме домаћим вином од меда. Вече смо провели уз ватру, звезде, седимо на поду, гледамо се и смејемо. Комуницирамо без и једне познате речи. Топли осмеси, гестикулација и осећаји асимилације који те прожимају у тим моментима, са људима које први пут видим, чију топлину и гостопримство ни са чим до сада проживељеним не могу поредити, замењују сваку живо изговорену реч и стварају дубоко урезане моменте које никада нећу заборавити.

Остајемо још кратко напољу, док нас хладноћа није растерала. Одлази свако својој кући и тонемо у сан. Барем покушавам, али због огромне количине узбуђења, желим остати будан и упити сваки секунд који ми се дешава пред очима. Дечица ми помажу да поставим шатор, међутим, како је било хладно, позивају ме да преноћим у једном од домаћинстава. Огромна је част бити гост и осетити се као домаћи.

Јутарњи ритуал

Зора је сванула око 5:00 а са изласком Сунца, буде се сви. Дан почиње јутарњом церемонијом испијања кафе, која може трајати и до 8:00. Комшије су чуле да је у селу „незвани” гост, позивају ме у своју кућу, још једном остајем шокиран. Скупиле су се жене и деца из села, певале су се песме, препричавале догодовштине свакодневице. Нуде ме кафом која има

јачо бљутав укус. Одбити кафу или храну у њиховој култури је непримено. Али пити је из исте посуде са десетак припадника Хамар племена било је незаборавно. Након овог јутерњег ритуала, мушкарци и жене из племена напуштају куће и враћају се пре мрака. Дан нам пролази радно. Одлазимо по воду, храну, у лов...

А сутрадан...

Цела церемонија иницијације коју сам поменуо почиње тако што, рођаке дечака плешу, свирају, певају и оно што привлачи посебну пажњу, позивају на бичевање. Мушкараци који су недавно завршили процес иницијације, узимају гране и из све снаге, до крви бичују жене по леђима које ни гласа не пуштају. Обично је реч о женама које су део уже или шире породице дечака. Невероватно је видети девојке које моле и туку се да буду прве и што више бичеване. То је њихов начин да покажу љубав, издржљивост, оданост и дају подршку иницираном.

Хамар жене

Имају обруче око врата који представљају поредак у односу жена – муж. Ако жена има један већи обруч, то је знак да је она прва жена том мужу. Ако уз тај обруч има још 2, 3 онда то значи да њен муж има још 2, 3 жене поред ње. И нема никакве разлике да ли му је она прва жена или друга, трећа. Нема никаквих привилегија међу њима. Мушкарац је глава куће и онај који се бори за преживљавање породице, али и онај који се бори за стоку и иде на терен. Жена је ту да се брине о деци и кући.

Обред одрастања за дечаке из племена Хамар састоји се од два дела:

Обрезавања и прескакања преко бикова. Ако дечак, потпуно го и бос, успешно прескочи 15 бикова, спреман је да постане Маза – одрастао члан племена и да се ожени. Дечак мора неколико пута трчати напред-натраг по леђима бикова или кастрираних волова, а исмејава се ако не успе. Након тога, одлази 6 месеци у дивљину да преживљава сам. Током тог периода, отац му тражи жену са којом ће ступити у брак по повратку.

Чему ме је научио боравак у племену?

Умереност, толерантност, конструктивност, поштовање, подршка, заједница важнија од јединке. Срећа не долази увек из неког великог, очигледног тренутка. Понекад су то мале ствари, које се у многоме разликују од онога на шта смо навикли. Извор искреног осмеха је пробуђен ум. Осмех нам враћа мир који смо сматрали изгубљеним. Овај драгоцен поклон не кошта ништа. И све око нас чува наш осмех. Не треба да га осећамо изгубљеним ако га некад нема. Удахнемо свест о томе да је подршка у различитим облицима свуда око нас и осмех ће опет бити ту. „Нико неће приметити да носите стару одећу, ако носите искрен осмех.” Живи тренутак, јер сутра га можда неће бити.

Иван Марјановић

<https://www.travelwithgroove.com/>